

ПОКАЗАТЕЛИ ЗА ЕФЕКТИВНОСТ ЗА БЪЛГАРСКОТО ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ

Джон Фарант - Юнивърситас Кънсълтанте
Управление на висшето образование

1. Какво представляват показателите за ефективност?

Показателите за ефективност осигуряват база за оценяване на количествената ефективност на една система. Независимо, че те се основават на същите данни, които служат за управленска информация, те са критерии за оценяване, ясно свързани с целите на звеното или дейността, които биват оценявани.

Обикновено показателите за ефективност касаят студентите, изучаващи специалността, често разделени по години. Научно-изследователската дейност често се оценява по показатели, различни от тези за преподаване, като въпросните показатели касаят определено звено, например хората, занимаващи се с научно-изследователска дейност в дадена катедра. Дадените тук примери касаят процеса на преподаване.

Показателите за ефективност често се разделят на:

Входни, например наличните ресурси: брой и квалифицираност на персонала, обем на библиотечния фонд. Тези показатели са на най-добро разположение, тъй като са необходими за други управленски цели, например за изплащане на заплати или контрол на инвентара. Те дават поглед и върху стопанската страна на дейността; те биха могли да са показатели за ефективност, ако има установени стандарти. Но вложените ресурси сами по себе си не гарантират качество, тъй като ефективността при тях варира (някои преподаватели са добри, а други не)

Процесуални, например съотношението между броя на кандидат студентите и свободните места, брой на часове за директен контакт със студентите на седмица, средната оценка, получавана от студентите по всеки предмет, брой на зетите книги, разход за един студент. На разположение са много груби данни, тъй като биват набирани паралелно с развиваната дейност, но може би ще трябва да се нанесат множество корекции в организацията на тези данни. Те могат да дадат поглед върху ефикасността на дейността. И те биха могли да са показатели за ефективност, ако има установени стандарти. Все пак процесуалните показатели не са пряко доказателство за това какви са постиженията спрямо целите, независимо, че с тяхна помощ е възможно да се обясни защо едно постижение е добро или лошо.

Показатели **на изхода** от системата, например процент на студентите, завършили дадена специалност в рамките на времето предвидено за нея, средната оценка при дипломиране, процента на дипломираните се, които продължават към следваща академична степен или които намират подходяща заетост, удовлетворение на работодателите от подготовката на завършилите студенти. Те могат да дадат поглед върху ефективността на дейността. Вероятно са налице малко такива показатели; показателите даващи по-съществена информация може да изискват специално набиране на данни.

Тази класификация не е точна, но е от полза. Една и съща статистическа единица може да се класифицира по различен начин в зависимост от дейността, която се оценява, например средната оценка, получавана от студентите по даден предмет (отделна дисциплина) е показател на изхода от предмета, но е процесуален по отношение на специалността.

Повечето показатели за ефективност имат малка абсолютна стойност, а стойностите изискват сравнение. Ето четири основни сравнения:

интуиция, например само 10% от завършилите студенти не са на необходимото ниво

време, определено за изучаване на дадена специалност

други специалности в същото висше училище

сходни специалност в други висши училища

Сравненията трябва да вземат предвид целите на специалността и концепцията за мисията (и обстоятелствата) на ВУЗ, например една специалност, привличаща студенти с по-слаби интелектуални възможности в беден регион е по-вероятно да има по-нисък процент на дипломанти от този на Софийския Университет. Никакви административни действия не следва да произтичат автоматично от сравненията. “Слабите” резултати би следвало да предизвикат по-нататъшни проучвания. Професионалното оценяване на всички данни трябва да доминира.

Показателите за ефективност трябва да отговарят на следните критерии:

- Показателите за ефективност трябва да се прилагат заедно с други мерки като например прегледа на външните експерти
- Показателите за ефективност трябва да са свързани с дадени цели на всяка специалност и да вземат под внимание разнообразието от специалности
- Данните, необходими за отчитането на даден показател, трябва да са ясни, достоверни, осъвременени и разбираеми
- Данните, необходими за отчитането на даден показател, трябва да са максимално опростени
- Данните трябва да се извличат до максимална възможност от съществуващи източници
- Всеки одит/проверка трябва да се съчетава със съществуваща подготвителна дейност

2. Показатели за ефективност за българското висше образование

Следващите таблици съдържат предложения за ‘показатели за ефективност’ за широка употреба в българското висше образование. Това не е пълен списък на това, което би могло да бъде подходящо. По-скоро в случая се съсредоточаваме върху показатели, които са приложими на нивото на индивидуалната образователна програма и които биха били полезни на тези, които отговарят за управлението на програми или отговорните на най-високо равнище за наблюдение на индивидуална програма или на група от програми, чието качество трябва да се поддържа. Подходящите нива за събиране на статистическа информация и нейния анализ са упоменати. За някои от тях има предложение да бъдат прегледани на национално равнище.

Много от тях не са *показатели за ефективност* според стриктната дефиниция, дадена в началото на този материал, защото не е ясно с каква цел е свързана определената единица информация, необходима за отчитането на даден показател (например, цел ли е наличието на голям брой кандидати за едно място?). Много от тях вече се използват във факултети и в действителност се изискват от НАОА като елемент от акредитацията на специалност, независимо, че може и да не са дефинирани достатъчно точно.

Следват справочните номера и наименованията на основните показатели, повечето от които обхващат повече от един показател:

A1	Търсене от страна на кандидат-студентите
A2	Квалифицираност на новите студенти
A3	Характеристики на новоприетите студенти
A4	Търсене от страна на кандидати за платено обучение

Б1	Брой на студентите в дадена специалност, сравнен по години
Б2	Получени оценки
Б3	Удовлетвореност на студентите
В1	Оценки, получени при присъждането на образователна степен
В2	Кохортен анализ при прием на нови студенти
В3	Продуктивност на специалността
В4	Кохортен анализ при дипломиране на студентите
В5	Удовлетвореност на завършващите студенти
В6	Добавена стойност
Г1	Заетост и удовлетвореност на завършилите възпитаници
Д1	Акредитирани специалности
Е1	Разход на студент

ПОКАЗАТЕЛИ ЗА УСПЕВАЕМОСТ ЗА БЪЛГАРСКОТО ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ			
СПРАВОЧЕН НОМЕР	A1	Наименование	Търсене от страна на кандидат-студ
НИВО(A), КЪМ КОЯТО/ КОИТО СЕ ПРИЛАГА		Специалност. Факултет.	
НИВО(A), НА КОЕТО /КОИТО СЕ ИЗПОЛЗУВА		Специалност. Факултет. ВУЗ.	
БАЗА ЗА СРАВНЕНИЕ		Време, определено за дадена специалност. Сравнение между специалностите във факултета	
ОПИСАНИЕ			
A1.1 Брой на кандидат-студентите посочили специалността (държавна поръчка, редовно обучение) или факултета в първите си пет желания, отделно за редовно и задочно			
A1.2 Брой на кандидат-студенти за свободно място (държавна поръчка, редовно обучение), т.е			
A1.1 разделен на броя на свободните места, отделно за редовно и задочно			
A1.3 Брой на кандидат-студентите съотнесен към броя на запълнените места (държавна поръчка, редовно обучение), т.е. A1.1 разделен на броя на действително записалите се първокурсници към дата на преброяване 15 ноември, отделно за редовно и задочно			
A1.4 Процент на приети от първи път			
A1.5 Среден брой на приемане : (съотношението между приети студенти от първи път * 1) + (съотношението на приетите студенти от втори път *2) и т.н., например : 20 студенти постъпват като от тях са приети : 8 от първи път, 7 от втори път, 5 от трети.			
$(0.4*1)+(0.35*2)+(0.25*3)=1.85$			
ПОЛЗА, ЦЕЛ, ИЗМЕРВАНА УСПЕВАЕМОСТ			
Показател за 'търсенето' от страна на кандидатите на специалността или факултета, съотнесено към броя на свободните и действително запълнените места (измерен с броя на действително записалите се студенти).			
ЗАБЕЛЕЖКИ И НЕДОСТАТЪЦИ			
Подреждането на желанията на кандидатите за ВУЗ може да не представлява техните действителни предпочитания: те може да посочат специалности, при които имат най-големи шансове да бъдат приети, като се надяват впоследствие да се прехвърлят или може да са кандидатствували в друго Висше учебно заведение, в което предпочитат да бъдат приети. Следователно малко на брой кандидати за място може да не е признак за слабо търсене, тъй като е възможно кандидатите да не подават документи за специалности, известни с високи приемни критерии.			
Степента, до която кандидатите подават документи в повече от едно Висше учебно заведение, може да варира в различните части на страната, което вероятно прави непълноценно сравнението между сходни специалности в различни висши учебни заведения.			
Относно някои специалности може би ще е погрешно да се заключи, че редовното обучение, държавна поръчка е логично най-предпочитаният вариант.			

Когато цифрите се събират на факултетно ниво, всички желания след първото следва да се елиминират: всеки човек се брой само веднъж.
НЕОБХОДИМО РАЗВИТИЕ Проучване на степенята, до която кандидатите подават документи в повече от едно висше учебно заведение.

ПОКАЗАТЕЛИ ЗА УСПЕВАЕМОСТ ЗА БЪЛГАРСКОТО ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ			
СПРАВОЧЕН НОМЕР	A2	НАИМЕНОВАНИЕ	Квалифицираност на новите студенти
НИВО(A), КЪМ КОЯТО/ КОИТО СЕ ПРИЛАГА		Специалност. Факултет.	
НИВО(A), НА КОЕТО/КОИТО СЕ ИЗПОЛЗУВА		Специалност. Факултет. ВУЗ.	
БАЗА ЗА СРАВНЕНИЕ		Време, определено за дадена специалност. Сравнение между специалностите във факултета.	
ОПИСАНИЕ			
A2.1 Среден за всички всички новозаписани студенти, като процент от най-високата оценка			
A2.2 Най-нисък бал, с който е приет нов студент, като процент за всякакъв възможен начин на обучение и на заплащане			
A2.3 Процент на новите студенти, приети по поръчка на МОН вече запълнена, за студенти записани на 15 ноември за всякакъв възможен начин на обучение и на заплащане.			
A2.4 Процент на новите студенти, приети чрез прехвърляне от друга специалност.			
A2.5 Процент на студентите записани на 15 ноември от всеки вид средно училище.			
ПОЛЗА, ЦЕЛ, ИЗМЕРВАНА УСПЕВАЕМОСТ			
Показатели за 'търсенето' на специалността или факултета от страна на най-високо квалифицираните кандидати, които имат най-широк избор на специалности и от страна на кандидати без стандартните квалификации.			
ЗАБЕЛЕЖКИ И НЕДОСТАТЪЦИ			
Тъй като нито оценките, получени в средния курс, нито изпитите, давани от факултета са стандартизирани, показателят не бива да служи за сравнение между отделните висши учебни заведения. Но в продължение на последователни години, стандартите в училищата в даден район, както и на факултетните изпити е логично да се превърнат в достатъчно константна величина, за да дадат възможности за сравнение.			
Ниските оценки от средния курс може да са резултат от незадоволително преподаване, а не от слаби възможности. Показателят може да не служи за директно сравнение между факултетите, поради различните схеми на оценяване, но тенденциите за период от време в няколко факултета може да се окажат от значение.			
НЕОБХОДИМО РАЗВИТИЕ			
Показател за броя или процента на приетите с отлични резултати от тестовете (например в спортни направления).			

ПОКАЗАТЕЛИ ЗА УСПЕВАЕМОСТ ЗА БЪЛГАРСКОТО ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ			
СПРАВОЧЕН НОМЕР	A3	НАИМЕНОВАНИЕ	Характеристики на новоприетите студенти.
НИВО(A), КЪМ КОЯТО/ КОИТО СЕ ПРИЛАГА		Специалност. Факултет. ВУЗ.	
НИВО(A), НА КОЕТО/КОИТО СЕ ИЗПОЛЗУВА		Специалност. Факултет. ВУЗ. МОН.	
БАЗА ЗА СРАВНЕНИЕ		Време. Сравнение между специалности, факултети и	

	висши учебни заведения.
ОПИСАНИЕ	
<p>A3.1 Процент на новите студенти от женски пол.</p> <p>A3.2 Процент на новите студенти по възрастови групи.</p> <p>A3.3 Процент на новопостъпили отбили военна служба.</p> <p>A3.4 Процент на новите студенти от специфична семейна среда (например от селски райони, с родители без професионална квалификация, от етнически малцинства).</p>	
ПОЛЗА, ЦЕЛ, ИЗМЕРВАНА УСПЕВАЕМОСТ	
<p>Това са примерни показатели за това дали се следва националната политика или тази на дадено висше учебно заведение, например да се увеличи женското присъствие във факултетите, да се дадат възможности на по-възрастни студенти, да стане висшето образование достъпно за непривилегировани групи.</p> <p>Те могат да покажат до каква степен една специалност е приела предизвикателството да обучава недобре (или схематично) подготвени студенти.</p>	
ЗАБЕЛЕЖКИ И НЕДОСТАТЪЦИ	
Данните относно семейната среда може да са трудно събираеми, непълни и недостоверни.	
НЕОБХОДИМО РАЗВИТИЕ	
Да се определят важни възрастови групи и характеристики на семейната среда : как да се събира, дефинира и анализира.	

ПОКАЗАТЕЛИ ЗА УСПЕВАЕМОСТ ЗА БЪЛГАРСКОТО ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ			
СПРАВОЧЕН НОМЕР	A4	НАИМЕНОВАНИЕ	Търсене от страна на кандидатите за платено обучение
НИВО(A), КЪМ КОЯТО/ КОИТО СЕ ПРИЛАГА		Специалност. Факултет.	
НИВО(A), НА КОЕТО/ КОИТО СЕ ИЗПОЛЗУВА		Специалност. Факултет. ВУЗ. МОН.	
БАЗА ЗА СРАВНЕНИЕ		Време, определено за дадена специалност. Сравнение между специалностите във висшите учебни заведения.	
ОПИСАНИЕ			
<p>A4.1 Процент на новоприетите студенти в България, които плащат за обучението си.</p> <p>A4.2 Процент на всички чуждестранни новоприети студенти.</p> <p>A4.3 Общият брой на българите студенти минус броя на местата за държавна поръчка, като процент от общия брой на българските студенти.</p> <p>A4.4 Чуждестранните студенти като процент от общия брой на студентите</p>			
ПОЛЗА, ЦЕЛ, ИЗМЕРВАНА УСПЕВАЕМОСТ			
Това са показатели за търсенето на специалността и следователно вероятно за репутацията ѝ да задоволява една пазарна нужда, като това се преценява/измерва с желанието на кандидатите да се обучават платено.			
ЗАБЕЛЕЖКИ И НЕДОСТАТЪЦИ			
<p>Студентите може да имат желание да плащат за дадена специалност, в случай че не си осигурят място в държавната поръчка, не защото специалността е свързана с перспективи за трудова заетост, а поради престижа на висшето учебно заведение.</p> <p>Ако законът се промени така, че всички български студенти да плащат сума в един и същи размер за дадена специалност, A4.1 и A4.3 ще станат неприложими.</p> <p>A4.3 и A4.4 могат да се извлекат от справки на Националния Статистически Институт, редно е тези данни да се използват от МОН.</p>			
НЕОБХОДИМО РАЗВИТИЕ			

ПОКАЗАТЕЛИ ЗА УСПЕВАЕМОСТ ЗА БЪЛГАРСКОТО ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ			
СПРАВОЧЕН НОМЕР	Б1	НАИМЕНОВАНИЕ	Брой на студентите в дадена специалност, сравнен по години
НИВО(А), КЪМ КОЯТО/КОИТО СЕ ПРИЛАГА		Специалност. Факултет.	
НИВО(А), НА КОЕТО/КОИТО СЕ ИЗПОЛЗУВА		Специалност. Факултет. ВУЗ.	
БАЗА ЗА СРАВНЕНИЕ		Време, определено за дадена специалност. Сравнение между специалностите във факултета. Сравнение между факултетите във висшето учебно заведение.	
ОПИСАНИЕ			
<p>Б1.1 Записалите се във втори курс през година X+1, разделени на записалите се студенти през година X. Записалите се в трети курс през година X+1, разделени на записалите се във втори курс през година X; подобен е механизмът и при последващите години на обучение.</p> <p>Б1.2 Процент на първокурсниците, записани през година X, които продължават във втори курс през година X+1; подобен е механизмът и при последващите години на обучение.</p> <p>Б1.3 Брой на студентите завършили първата (или втората) година от програмата (специалността), които кандидатствуват за преместване в или извън специалността.</p>			
ПОЛЗА, ЦЕЛ, ИЗМЕРВАНА УСПЕВАЕМОСТ			
Б1.2 е показател за това дали специалността е ефикасна по отношение на задържането на студенти. Ако Б1.1 е със значително по-висока стойност, това е признак за колебания в броя на студентите (например вследствие на прехвърлили се студенти към въпросната специалност или от нея към други специалности), което може да се превърне в повод за проучвания. Б1.3 е показател за удовлетвореността и изискванията на студентите.			
ЗАБЕЛЕЖКИ И НЕДОСТАТЪЦИ			
НЕОБХОДИМО РАЗВИТИЕ			

ПОКАЗАТЕЛИ ЗА УСПЕВАЕМОСТ ЗА БЪЛГАРСКОТО ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ			
СПРАВОЧЕН НОМЕР	Б2	НАИМЕНОВАНИЕ	Получени оценки
НИВО(А), КЪМ КОЯТО/ КОИТО ПРИЛАГА		Специалност.	
НИВО(А), НА КОЕТО/КОИТО СЕ ИЗПОЛЗУВА		Специалност. Факултет.	
БАЗА ЗА СРАВНЕНИЕ		Време, определено за всеки предмет/курс към дадена специалност. Сравнение между предметите.	
ОПИСАНИЕ			
<p>Б2.1 Средна оценка, получена по всеки предмет.</p> <p>Б2.2 Процент на студентите, които вземат изпита си от първи път.</p> <p>Б2.3 Процент на студентите, които вземат изпита си от втори или трети път.</p> <p>Б2.4 Процент на студентите записани с специалността, но не явили се на изпит.</p>			
ПОЛЗА, ЦЕЛ, ИЗМЕРВАНА УСПЕВАЕМОСТ			
Показател за нивото на постиженията на студентите, както и за нивото на преподаване.			
ЗАБЕЛЕЖКИ И НЕДОСТАТЪЦИ			
Изпитите се провеждат и оценяват от преподавателя по даден предмет, следователно няма външен коректив за това дали изпитът е в съответствие с нивото на предмета/курса и с нивото на обучение, както и за това дали стандартът за оценяване е подходящ. Има опасност лекторите да бъдат окужени да поддържат ниско равнище на обучение. "Трудните" дисциплини обикновено			

имат по-ниска средна оценка или повече не издържали изпита. При настоящия начин на вписване на данни е възможно да не бъде отбелязано, че дадена оценка е получена на поправителен изпит.
НЕОБХОДИМО РАЗВИТИЕ Да се помисли дали е полезно да се анализират резултатите по пол и вид завършено средно училище

ПОКАЗАТЕЛИ ЗА УСПЕВАЕМОСТ ЗА БЪЛГАРСКОТО ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ			
СПРАВОЧЕН НОМЕР	БЗ	НАИМЕНОВАНИЕ	Удовлетвореност на студентите
НИВО(А), КЪМ КОЯТО/ КОИТО С ПРИЛАГА	Предмет. Специалност.		
НИВО(А), НА КОЕТО/КОИТО СЕ ИЗПОЛЗУВА	Специалност. Факултет. ВУЗ.		
БАЗА ЗА СРАВНЕНИЕ	Време. Сравнение между специалностите.		
ОПИСАНИЕ [Следва да се основава на примерна анкета за извличане на обратна информация от студентите.]			
ПОЛЗА, ЦЕЛ, ИЗМЕРВАНА УСПЕВАЕМОСТ Показатели за качеството на преподаване и придобиването на знания през погледа на студентите.			
ЗАБЕЛЕЖКИ И НЕДОСТАТЪЦИ Анкетата трябва се тества за това дали е статистически адекватна. Резултатите от нея следва да се използват само с цел да предизвикат по-нататъшни проучвания, а не решения.			
НЕОБХОДИМО РАЗВИТИЕ Да се състави примерна анкета.			

ПОКАЗАТЕЛИ ЗА УСПЕВАЕМОСТ ЗА БЪЛГАРСКОТО ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ			
СПРАВОЧЕН НОМЕР	В1	НАИМЕНОВАНИЕ	Оценки, получени при присъждането на образователна степен
НИВО(А), КЪМ КОЯТО/ КОИТО С ПРИЛАГА	Специалност. Факултет.		
НИВО(А), НА КОЕТО/ КОИТО СЕ ИЗПОЛЗУВА	Специалност. Факултет. ВУЗ. МОН.		
БАЗА ЗА СРАВНЕНИЕ	Време. Сравнение между специалностите и факултетите във висшето учебно заведение и в други висши учебни заведения		
ОПИСАНИЕ В1.1 Средна оценка по предметите, изучавани от завършващите студенти. В1.2 Средна оценка, получена при заключителния (държавния) изпит. В1.3 Честотно разпределение на получените оценки от държавния изпит, включително и на слабите			
ПОЛЗА, ЦЕЛ, ИЗМЕРВАНА УСПЕВАЕМОСТ Показател за за нивото на постиженията на студентите при завършването на дадена специалност.			
ЗАБЕЛЕЖКИ И НЕДОСТАТЪЦИ По отношение на В1.1 виж Б.2. Оценките от държавните изпити не са калибрирани сред висшите училища и се закръглят спрямо по-високите оценки.			
НЕОБХОДИМО РАЗВИТИЕ Да се помисли дали средната оценка за последната година не е по-добър показател за постиженията в края на обучението по специалността, отколкото оценката от държавния изпит.			
ПОКАЗАТЕЛИ ЗА УСПЕВАЕМОСТ ЗА БЪЛГАРСКОТО ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ			
СПРАВОЧЕН НОМЕР	В2	НАИМЕНОВАНИЕ	Кохортен анализ при прием на нови студенти

НИВО(А), КЪМ КОЯТО/ КОИТО СЕ ПРИЛАГА	Специалност. Факултет.
НИВО(А), НА КОЕТО/КОИТО СЕ ИЗПОЛЗУВА	Специалност. Факултет. ВУЗ.
БАЗА ЗА СРАВНЕНИЕ	Време. Сравнение между специалностите и факултетият в дадено висше учебно заведение.
<p>ОПИСАНИЕ</p> <p>Целта е да се начертае ‘предназначението/посоката’ на всички студенти, които са приети в дадена специалност по едно и също време. Категориите зависят от това какви са възможните (или най-често срещани) варианти за бъдещо развитие: например студенти завършили за нормален период от време, завършили една, две и т. н. години след оптималния период, прехвърлили си в друга специалност в същия/друг факултет и завършили/не завършили следването си, отпаднали (по какви причини, след какъв период от време), все още записани в дадената специалност. Данните за видовете възможни направления за развитие също да се анализират по характеристики като пол, оценки от приемните изпити, видът завършено средно училище.</p>	
<p>ПОЛЗА, ЦЕЛ, ИЗМЕРВАНА УСПЕВАЕМОСТ</p> <p>Сумарен показател за ‘постиженията/успеха’ на Висшето учебно заведение според група приети студенти.</p>	
<p>ЗАБЕЛЕЖКИ И НЕДОСТАТЪЦИ</p> <p>Може да има непълна информация относно студентите, отказали се от дадена специалност. Това може да доведе до регистриране на по-нисък процент на студенти, които са се възползвали от въпросната специалност, за да завършат друга.</p> <p>Пълната картина е налице дълго време след приема на студенти, както и дълго време след изискването да се предприемат изправителни действия.</p>	
<p>НЕОБХОДИМО РАЗВИТИЕ</p> <p>Дефиниране на най-вероятните направления.</p>	

ПОКАЗАТЕЛИ ЗА УСПЕВАЕМОСТ ЗА БЪЛГАРСКОТО ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ			
СПРАВОЧЕН НОМЕР	ВЗ	НАИМЕНОВАНИЕ	Продуктивност на специалността
НИВО(А), КЪМ КОЯТО КОИТО СЕ ПРИЛАГА		Специалност.	
НИВО(А), НА КОЕТО/ КОИТО СЕ ИЗПОЛЗУВА		Специалност. Факултет. ВУЗ. МОН.	
БАЗА ЗА СРАВНЕНИЕ		Време. Сравнение между сходни специалности в други Висши учебни заведения.	
<p>ОПИСАНИЕ</p> <p>ВЗ.1 Студенти, завършващи навреме през година X като процент от новоприетите студенти през година X минус 4, 5 или 6, в зависимост от това кое е подходящо.</p> <p>ВЗ.2 Всички завършили студенти през година X като процент от новоприетите студенти през година X минус 4, 5 или 6, в зависимост от това кое е подходящо.</p> <p>На първо време тези данни ще се извличат от справки на Националния Статистически Институт за последните шест години.</p>			
<p>ПОЛЗА, ЦЕЛ, ИЗМЕРВАНА УСПЕВАЕМОСТ</p> <p>Признак за продуктивността на специалността. Разликата между двата показателя е процентът студенти, които завършват по-късно от определеното оптимално време, както и показател за средния период от време, с който е надвишен оптималния.</p>			
<p>ЗАБЕЛЕЖКИ И НЕДОСТАТЪЦИ</p> <p>Тези показатели не вземат под внимание промените в състава на студентската маса(‘коHORTа’), а студентите се прехвърлят към дадена специалност или от нея към друга, прекъсват обучението си и после се завърщат и т. н.</p> <p>Времето, с което се надвишава оптималният период от време не се измерва количествено,</p>			

независимо дали базата на висшето учебно заведение е използвана през въпросното време (например при повтаряне на годината).			
НЕОБХОДИМО РАЗВИТИЕ			
ПОКАЗАТЕЛИ ЗА УСПЕВАЕМОСТ ЗА БЪЛГАРСКОТО ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ			
СПРАВОЧЕН НОМЕР	B4	НАИМЕНОВАНИЕ	Кохортен анализ при дипломиране на студентите
ЕДИНИЦА(И), КЪМ КОЯТО/ КОИТО СЕ ПРИЛАГА		Специалност. Факултет.	
НИВО(А), НА КОЕТО/КОИТО СЕ ИЗПОЛЗУВА		Специалност. Факултет. ВУЗ.	
БАЗА ЗА СРАВНЕНИЕ		Време. Сравнение между специалности и факултети в дадено висше учебно заведение.	
ОПИСАНИЕ			
Анализ на характеристиките на успеваемостта на студентите, завършващи дадена специалност през определена година, като се разглежда разпределението на оценките за целия курс на следване, както и окончателната средна оценка. По възможност анализът трябва да направи по подгрупи (например по полове, възраст).			
ПОЛЗА, ЦЕЛ, ИЗМЕРВАНА УСПЕВАЕМОСТ			
Да се идентифицират всякакви значими модели, които биха имали връзка с ефективността на преподаването и усвояването на знания.			
ЗАБЕЛЕЖКИ И НЕДОСТАТЪЦИ			
Изпитите и оценките не са модерирани.			
НЕОБХОДИМО РАЗВИТИЕ			
Да се идентифицират подходящи измерения за подобен анализ.			
ПОКАЗАТЕЛИ ЗА УСПЕВАЕМОСТ ЗА БЪЛГАРСКОТО ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ			
СПРАВОЧЕН НОМЕР	B5	НАИМЕНОВАНИЕ	Удовлетвореност на завършващите студенти
НИВО(А), КЪМ КОЯТО/ КОИТО ПРИЛАГА		Специалност. Факултет.	
НИВО(А), НА КОЕТО/ КОИТО СЕ ИЗПОЛЗУВА		Специалност. Факултет. ВУЗ.	
БАЗА ЗА СРАВНЕНИЕ		Време. Сравнение между специалности и факултети в дадено висше учебно заведение.	
ОПИСАНИЕ			
Анкета, предоставена на всички завършващи студенти, изискваща мнението им за цялостния им опит като студенти в дадената специалност.			
ПОЛЗА, ЦЕЛ, ИЗМЕРВАНА УСПЕВАЕМОСТ			
Да се прецени дали според завършващите студенти специалността и базата са били на високо ниво, какви са били силните и слабите страни на обучението.			
ЗАБЕЛЕЖКИ И НЕДОСТАТЪЦИ			
Не се събират мненията на студентите, които не успяват да завършат.			
НЕОБХОДИМО РАЗВИТИЕ			
Да се състави примерна анкета за употреба в България.			

ПОКАЗАТЕЛИ ЗА УСПЕВАЕМОСТ ЗА БЪЛГАРСКОТО ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ			
СПРАВОЧЕН НОМЕР	B6	НАИМЕНОВАНИЕ	Добавена стойност
НИВО(А), КЪМ КОЯТО/ КОИТО СЕ ПРИЛАГА		Специалност.	

НИВО(А), НА КОЕТО/КОИТО СЕ ИЗПОЛЗУВА	Специалност. Факултет. ВУЗ.
БАЗА ЗА СРАВНЕНИЕ	Време. Сравнение между специалностите в даден факултет.
ОПИСАНИЕ	
<p>В6.1 Само за студентите, които завършват навреме след като са покрили цялата специалност: (средна окончателна оценка при присъждане на образователна степен, А1/средна оценка от приемните изпити, А2.1)* 100.</p> <p>В6.2 В6.1 *тези студенти като % от приетите студенти.</p>	
ПОЛЗА, ЦЕЛ, ИЗМЕРВАНА УСПЕВАЕМОСТ	
Това са компликирани измерители, които показват каква 'стойност' е добавила специалността, компенсирайки висококвалифицираните новоприети, а във В6.2 високия процент на отпаднали или прехвърлили се извън специалността. Високите стойности показват по-висока добавена стойност.	
ЗАБЕЛЕЖКИ И НЕДОСТАТЪЦИ	
Доста груба калкулация, поради недостатъците на оригиналните показатели.	
НЕОБХОДИМО РАЗВИТИЕ	

ПОКАЗАТЕЛИ ЗА УСПЕВАЕМОСТ ЗА БЪЛГАРСКОТО ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ			
СПРАВОЧЕН НОМЕР	Г1	НАИМЕНОВАНИЕ	Заетост и удовлетвореност на завършилите възпитаници
НИВО(А), КЪМ КОЯТО/КОИТО СЕ ПРИЛАГА		Специалност. Факултет.	
НИВО(А), НА КОЕТО/КОИТО СЕ ИЗПОЛЗУВА		Специалност. Факултет. ВУЗ. МОН.	
БАЗА ЗА СРАВНЕНИЕ		Време. Сравнение между специалностите в дадено висше учебно заведение. Сравнение между сходни специалности в различни висши учебни заведения.	
ОПИСАНИЕ			
<p>Г1.1 Процент на завършилите студенти през предишната година, които: са продължили с обучението си, са намерили работа по своята специалност, са намерили работа не по своята специалност, са безработни, са заминали в чужбина, други.</p> <p>Други показатели в зависимост от това доколко подробна е анкетата.</p>			
ПОЛЗА, ЦЕЛ, ИЗМЕРВАНА УСПЕВАЕМОСТ			
Да се установи стойността на дадена специалност по това дали подготвя кадри, които да играят продуктивна роля в икономиката.			
ЗАБЕЛЕЖКИ И НЕДОСТАТЪЦИ			
<p>Възможно е данните, необходими за отчитането на този показател, да се базират на нисък процент от попълнени анкети, а в процента на попълнените анкети може да бъде умишлено да преобладават завършили студенти, които са намерили работа.</p> <p>Въпросите, касаещи заетостта следва да бъдат закодирани според Националната Професионална Класификация.</p>			
НЕОБХОДИМО РАЗВИТИЕ			
Съставяне на стандартна анкета с дефиниции и класификации. Да се потвърди, че Националната Професионална Класификация е подходяща за тази цел.			

ПОКАЗАТЕЛИ ЗА УСПЕВАЕМОСТ ЗА БЪЛГАРСКОТО ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ			
СПРАВОЧЕН НОМЕР	Д1	НАИМЕНОВАНИЕ	Акредитирани специалности

ЕДИНИЦА(И), КЪМ КОЯТО/ КОИТО СЕ ПРИЛАГА	Специалност.
НИВО(А), НА КОЕТО/КОИТО СЕ ИЗПОЛЗУВА	ВУЗ. МОН.
БАЗА ЗА СРАВНЕНИЕ	Сравнение между висшите учебни заведения.
ОПИСАНИЕ	
Д1.1 Процент на специалностите в дадено висше учебно заведение, които са получили пълна програмна акредитация от НАОА за текущата учебна година.	
Д1.2 Процент на специалностите в дадено висше учебно заведение, които са получили условна програмна акредитация от НАОА за текущата учебна година.	
Д1.3 Процент на студентите, които се обучават в специалности, получили пълна акредитация.	
Д1.4 Среден общ резултат по 12-те критерия на специалностите, получили пълна акредитация.	
ПОЛЗА, ЦЕЛ, ИЗМЕРВАНА УСПЕВАЕМОСТ	
След като всички специалности бъдат акредитирани, това са показателите за съответствие на висшето учебно заведение с критериите на НАОА и за качеството на неговите специалности, допълва доколкото критериите са мярка за качество.	
ЗАБЕЛЕЖКИ И НЕДОСТАТЪЦИ	
Може би е уместно резултатите на магистърските и на бакалавърските програми да се изчисляват поотделно.	
До момента на акредитиране на всички специалности, това са само показатели за прогресирането към акредитация.	
Не е предвидено резултатите по 12-те критерия да бъдат събрани/сумирани.	
НЕОБХОДИМО РАЗВИТИЕ	
Справките, подавани на Националния Статистически Институт следва да бъдат разширени, така че висшето учебно заведение да дава сведения относно годината, до която важи акредитацията, вида акредитация – пълна или условна и по възможност относно средния резултат. Така всички показатели могат да бъдат извлечени от справката на Националния Статистически Институт. Тези елементи биха били предмет на произволна селекция за сравнения с данните на НАОА.	

ПОКАЗАТЕЛИ ЗА УСПЕВАЕМОСТ ЗА БЪЛГАРСКОТО ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ			
СПРАВОЧЕН НОМЕР	E1	НАИМЕНОВАНИЕ	Разход на студент
ЕДИНИЦА(И), КЪМ КОЯТО/ КОИТО СЕ ПРИЛАГА		Стандартизирани разходи пера.	
НИВО(А), НА КОЕТО/ КОИТО СЕ ИЗПОЛЗУВА		Специалност. Факултет. ВУЗ. МОН.	
БАЗА ЗА СРАВНЕНИЕ		Време. Сравнение между висшите учебни заведения.	
ОПИСАНИЕ			
Единица разход за единица, еквивалентна на студент редовно обучение по стандартизирани разходни пера: академични дисциплини (не повече от около 25), библиотечно, компютърно обслужване и т. н.			
ПОЛЗА, ЦЕЛ, ИЗМЕРВАНА УСПЕВАЕМОСТ			
Да се прецени ефикасната употреба на ресурси. Да служи за информация при вземането на министерски решения за разпределението на държавната субсидия по висши учебни заведения.			
ЗАБЕЛЕЖКИ И НЕДОСТАТЪЦИ			
Данните не се събират във форма подходяща за сравнение между висшите учебни заведения. Висшите учебни заведения може би могат да правят сравнения между своите факултети.			
Дори при една нова форма на финансова отчетност, разходите за научно-изследователска дейност (например професорско време) няма да са разграничени от разходите за преподаване, но само			

второто следва да е свързано с броя на студентите.

Обемът на научно-изследователската дейност може силно да варира от ВУЗ на ВУЗ.

НЕОБХОДИМО РАЗВИТИЕ

Нова форма на финансова отчетност и формула за изчисление на единиците, еквивалентни на студент редовно обучение

Проект за статистика за висшето образование: институционално равнище

Предлагаме тази управленска статистика, за да подпомогне подготовката на институционалните самооценки и дискусиите, проведени по време на посещенията на място от страна на експертната комисии. Те се различават от показателите за успеваемост в друг един документ, които съответстват на равнището на индивидуалната образователна програма и които могат да са от помощ на отговорниците за управлението на програмата, докато тези на по-високите равнища във висшето училище отговарят за наблюдението и контрола на индивидуалните програми или групи програми и за осигуряване на качеството. Управленската статистика тук се концентрира върху институционалното равнище и обикновено разбивката се прави до равнище не по-ниско от това на факултета. Тази статистика трябва да е от помощ не само за самооценките и посещенията на място, но също така и за рутинните прегледи и планиране в институцията.

Ако статистиката бъде приета като подходяща, ще е необходима допълнителна работа за уточняване на дефинициите, така че цифрите, дадени от различните институции да могат да се сравняват. Някои трябва да се извлекат от нова форма на финансова възвращаемост, която е необходима за няколко други цели и може да се получи на национално равнище. Други трябва да се уточнят чрез сътрудничество сред съответната професионална група (например библиотекарите).

Когато висшето училище е осъществило структурни промени през последните три години, това трябва да се заяви, и да се дадат възможно най-близките еквивалентни цифри (като се изясни какво е включено и как те са свързани)

Размер и баланс

1. Факултети, катедри, колежи, клонове в страната и други звена за преподаване и научноизследователска работа
2. Отделни числа за редовните студенти (държавна поръчка) и студентите платено обучение, както и за задочниците, разбити по факултети и колежи или клонове в страната, по специалности и по равнища (бакалавър/магистър/доктор). За всяка от последните три години.
3. Процент на международните студенти, и процент в България по област, факултет, колеж и т. н. За всяка от последните три години.

4. Брой на редовните преподаватели на постоянни трудови договори, по факултети и колежи и т. н., разбити на асистенти, доценти и професори, и брой на хабилитираните. За всяка от последните три години.

5. Брой на нередовните преподаватели, по факултети и колежи и т. н. За всяка от последните три години.

Финанси

6. Общи приходи и разходи, в милиони лева, за последните три години.

7. Собствени доходи, в милиони лева, за последните три години, според категорията на ресурса (български студенти платено обучение, чуждестранни студенти платено обучение, научноизследователска работа, спонсорства и т. н.)

8. Общо разходи за преподавателската дейност, в милиони лева, разделени на броя на редовните студенти (включително тези от платено обучение, по бакалавърски и магистърски програми, но не по докторски.)

9. Капиталови резерви, в милиони лева, за последните три години.

Ресурси за усвояване на знания

10. Общ брой книги (включително списания) за всяка от последните три години, и брой на новите заглавия, придобити през всяка от тези години. Общ брой книги (включително списания), издадени от 1980 година насам. Също така, горните цифри, разбити по библиотеки.

11. Общ брой на книгите, изложени в момента. Също така разбити по библиотеки.

12. Общ брой на книгите, разделен на броя на редовните студенти (включително платено обучение и тези по бакалавърските, магистърски и докторски програми).

13. Общ брой на списанията.

14. Брой на поредиците от списания, които се получават в момента.

15. Годишен разход, в милиони лева, за книги и списания, за всяка от последните три години.

16. Обща библиотечна полезна площ (в м²), разбита по библиотеки.

- 17 Общ брой на всички библиотечни места във всичките библиотеки, достъпни на студентите.
- 18 Точка 17, разделена на броя на редовните студенти (включително платено обучение и тези по бакалавърските, магистърски и докторски програми).
- 19 Общ брой на обичайните работни часове на библиотеката седмично.
- 20 Брой на учебно-справочните текстове и за краткосрочно заемане.
- 21 Общ брой на персоналните компютри, общодостъпни за студентите, и брой на тези, които имат достъп до Интернет за студентите
- 22 Точка 21, разделена на броя на студентите редовно обучение (включително платено обучение и по бакалавърските, магистърски и докторски програми).
- 23 Общ брой на обичайните работните часове седмично.

Преподаване и усвояване на знания

- 24 Съотношение студенти/ персонал, по факултети, колежи и т. н. по специалност/програма. (За да се определи това съотношение последователно, е необходимо да се извърши известна работа.)
- 25 Средно седмично натоварване на студентите (както общо, така и само лекции) по факултети, колежи и т. н. и по специалност

Научноизследователска работа

- 26 Общ брой на научноизследователските доклади, написани от щатните служители в реферирани списания, всяка година за последните три години.
- 27 Точка 26, разделена на броя на щатните служители, по факултет и колеж и т. н. и по катедра.
- 28 Общ брой на всички видове научноизследователски публикации, на щатните преподаватели във висшето училище, по факултети и колежи и т. н. и по катедри, за всяка от последните три години.
- 29 Приход от научноизследователската и консултантската работа, в милиони лева, по факултети и колежи и т. н. и по катедри, за всяка от последните три години.

Международна/национална мобилност

- 30 Брой на международните проекти, за всяка от последните три години, по факултети, колежи и т.н.
- 31 Брой на пътуванията в чужбина и обмени от страна на а) щатните преподаватели, б) редовни студенти, за всяка от последните три години, по факултети и колежи и т. н.
- 32 Брой на щатните преподаватели на обмен с други български висши училища, научноизследователски институти и индустрия/бизнес, за всяка от последните три години, по факултети и колежи и т. н.

Принос към развитието на обществото

- 33 Брой на редовните студенти, които в момента са членове на важни външни органи от професионално значение

Кадри

- 34 Брой на щатния персонал за всеки 10 годишен възрастов обхват, по факултети и колежи, отделно за преподавателския и преподавателския състав и разбити на хабилитирани и нехабилитирани.
- 35 Брой на редовния преподавателски състав, постъпващ и напускащ, по факултети и колежи и т. н. за всяка от последните три години.
- 36 Разходи за професионално развитие на персонала, в милиони левове, по факултети и колежи и т. н. за всяка от последните три години.
- 37 Брой на пътувания на персонала за конференции извън висшето училище, по факултети и колежи и т. н. за всяка от последните три години.

Управление на качеството (тоест контрол, наблюдение, осигуряване и повишаване на качеството)

- 38 Общ брой на персонала, чиято работа е главно по управление на качеството
- 39 % на студентите, учещи в специалности, които редовно използват въпросници за обратна връзка от студентите, поне веднъж годишно, по факултети и колежи и т. н.

40 Средно съотношение на кандидат-студентите за редовно обучение спрямо наличните места, по факултети и колежи и т. н. и по специалност, за всяка от последните три години.

Структура на текста:

I. Какво представляват показателите за ефективност?

- II. Показатели за ефективност за българското висше образование
- A1–Търсене от страна на кандидат-студентите
 - A2–Квалифицираност на новите студенти
 - A3–Характеристики на новоприетите студенти
 - A4–Търсене от страна на кандидати за платено обучение
 - B1–Брой на студентите в дадена специалност, сравнен по години
 - B2–Получени оценки
 - B3–Удовлетвореност на студентите
 - B4–Оценки получени при присъждането на образователна степен
 - B5–Кохортен анализ при прием на студенти
 - B6–Продуктивност на специалността
 - B7–Кохортен анализ при дипломиране на студентите
 - B8–Удовлетвореност на завършващите студенти
 - B9–Добавена стойност
 - B10–Заветост и удовлетвореност на завършилите възпитаници
 - C1–Акредитирани специалности
 - C2–Разход на студент
- III. Проект за статистика за висшето образование: институционално равнище